کۆڵـــان کۆلان گێڕانـــەوە …70 ….
کەریم کاکە

ئەڵقەی حەفتا …

لە بەلاشاوەی هەنگینێ بێجگە لە ماڵی کۆنە ئەفسەر لە چ ماڵان پاسکلی منداڵان نەبوو، بەڵام کەم منداڵیش هەبوو نەزانێ پاسکل باژوا، پاسکلی گەوران، من تا فێر بووم دووسێ شەڕواڵم لە سەر دانا، سەرم لە چەند جێ شکا، چەندان جار کەپووم داڕسا، دەست و پێ و پلم هەمووی رووشا، پاسکلی 28، گەلەك بڵندە، نەدەگەیشتمێ، لە لاوە بە سەر پەیداندا پێیەکم ئاودیو دەکرد، بەو شێوە هاژۆتنەیان دەگۆت ناو پەیدان، لە ناو پەیدانێ، تا ماوەیەك بە نیوە پەیدان دەمهاژۆت، دواتر بە پەیدانی تەواو، واتە پەیدانەکە دەسووڕایەوە، ئیدی زۆر جار دەلینگ لە زنجیری پەیدانێ دەئاڵا و بەردەبوومەوە، خەمی بەربوونەوەم نەبوو، شەرواڵەکەم دەدڕا، هەنجن هەنجن دەبوو، دایکم هەر پێیدەکرا دەلینگم بدوورێتەوە، جارباریش بە بەر چەپەڵۆکانی دەدام، دەیگۆ:

ئەوە دوا جارە، بە قوون رووتیش بگەڕێی، لۆت نادوورمەوە.

کەویار نەبا، زەحمەت بوو فێربم، دەهات پاسکلی بۆ دەگرتم، پاڵیدەدا و دەیگرتمەوە، ئاخر منیش یارمەتی ویم دەدا، ئەو نەیدەهێشت کراسەکەی بەر زنجیر بکەوێ، تا سەر چۆك خۆی هەڵدەکرد، کەمتریش دەکەوت، بە هەڵەدا نەچووبم ئەو کچە یەکەم کچی ناو پەیدان بوو، ئەگەر کەسێ لە گەڕەکی مە بپرسێ:

کچە چەقۆکێشەکەی تۆ کێ بوو؟

بەلاشاوە: کچەکەی پلکە بەندبێژ.

ئەدی کچە دارلاستیقهاوێژەکەت؟

بەلاشاوە: کچەکەی حەمەد مەستان.

لە بەلاشاوە بپرسێ:

ئەو کچەی چاوی لە کوڕان دەکرد و لە ناو پەیدانێ پایسکلی داژوا، ناوی چی بوو؟

بەلاشاوە لەگینە بڵێ:

ناوەکەی لە سەر زارمە، کچێ بوو ماڵیان کەوتبووە کۆڵانی بەرینەوە، کچی ناو پەیدان لە کچە جوانەکانی من بوو، بووە هاورێی گیانی بە گیانیی کوڕە رەشوبرژێکی من، دۆستایەتی ئەو دوو منداڵە زۆر کۆنە، بەست و کۆڵان و دارتێل شایەدن، هێندەی پنچکە گیایەکی دەو بەستێ

نەدەبوون بوونە هاوڕێ و بە بەرچاوی کۆڵانەوە بە دارتێلدا هەڵدەگەڕان، کچەکە مینا لاولاو زوو رسکاو..
هێشتا زووە بەلاشاوە سەربردەی ئەو کیژە سپیلکەیە و ئەو کوڕە رەشوبرژە بگێڕێتەوە..
ئەز لەو ساڵە فێری هاژۆتنی پایسکل بووم کە هەر کەسە و ناوێکی لێنا، ساڵی دمێر، ساڵی هەرەس، ساڵی شێۆش لە خۆ ریا، ساڵی ئاشبەتاڵ، کوڕی شەختەش کە کچەزای پیری سوارچاکان بوو، ناوی نا ساڵی (کێچی زەنگاڵ لە پێ) ئەو کوڕە زۆر هۆگری پیری سوارچاکانی باپیری بوو، ئەو دەمەی هەواڵی مەرگی باپیری پێدەگات، لە تەنیشت خاڵە هەمەدانیەکە لە سەنگەر دەبێ، دەڵێتە هەمەدانی:
دەڕۆمەوە، نەگەمە تازیمانەی باپیرم نابێ..
هەمەدانی دەڵێ:
کەسەکەم، دەتەوێ ببیە جاش؟ کوو دەگەیەوە هەولێر؟ باپیرت ئەوە بزانێ، لە ناو گۆڕ قیتدەبێتەوە و دەڵێ:
تۆ چۆن هاتیەوە؟! یان تۆ لە کچەکەم نی، یان کچەکەم لە من نیە!
کوڕی شەختە هێور دەبێتەوە و دەڵێ:
قسەی تۆیە، لێرەوە هێندەی کێلەکانی گۆڕستانی سەید مارف فاتیحای بۆ دەخوێنم.
کوڕی شەختە دەستی گرتم و گوتی:
گۆڕی باپیرەم نیشاندە.
لە سەرەتای جێ زەردانێ چووینە سەر گۆڕی پیری سوارچاکان، بەوە دەزانم جێ زەردان بوو، بەری سەفینی سەید مارف جێ بوو، جوان رسکابوو، کەروێشکەی دەکرد، لە بن تیشکی خۆرێ مەیلەو زەرد دەچۆوە.
کوڕی شەختە لە بن پێی پیری سوارچاکان راوەستا، دەستی بۆ ئاسمان پانکردەوە، لە بن لێوانەوە فاتیحایەکی درێژی خوێند، زۆر درێژ، پێدەچوو چەند فاتیحایەکی لێك گرێدابێ.
کوڕی شەختە بە پێوەیە، ئەو روو لە ئاسمان و منیش روو لەو، جوولەی لە دەست و لێوی بڕی، چاوی لە حەوا بڕی، نایترووکێنێ، دەستەکانی لە باری نزا و پاڕانەوە راگرتووە، بێ هەست و خوست، دەڵێی دارتێلە و لە دامێنی پیری سوارچاکان چەقیوە، سام گرتمی، ترسام کوڕی شەختە بە پێوە مردبێ، ئاخر پێش بە چیا کەوتن لە زاری خۆیەوە بیستوومە:
دەبێ بە پێوە بمرم!
من مردن بە پێوە وا تێگەیشتبووم، ئەوەتا وا بە پێوە دەمرێ، خوایە، چی بکەم، بە بەرچاومەوە و بە دیار پیری سوارچاکانەوە بە پێوە مرد، لە سەر ئەوە بوو، بزیڕێنم و هەڵێم، دیتم کەمێ دانەوەیەوە، چووە سەرینی و لە سەر چیچکان دانیشت، نەرم نەرم وەك بێڵی روومەتەکانی بسڕێتەوە، بەو شێوە دەستی بە سەر خۆڵی گۆڕەکەدا

دادەهێنا، لەبیرمە ئەودەمەی کوڕی شەختە سەر و ردێنی پیری سوارچاکانی دەتراشی، ڕێك بەو شێوە ڕوومەتی دەسڕییەوە، کوڕی شەختە نەرم نەرم کەوتە قسە، زۆری پرسی و گۆ، نازانم پیری سوارچاکان چی بیست یان نا، بەڵام هیچی نەگۆ، لە قسەکانی کوڕی شەختە هەر ئەو ڕستەیەم لەبیرە:

هێی باپیرە، دنیا نەبووە ماڵی زەنگاڵ لە پێیان.

کەسوکاران ئەوانەی بە چیا کەوتبوون، قل قل، دەستە دەستە دەهاتنە ماڵێ مە و تازیەیان نوێدەکردەوە، دوای دوو سێ وەرز لە مەرگی، دوای سەڵام فاتیحایان بۆ پیری سوارچاکان دەخوێند، بەڵام تەنێ کوڕی شەختە و ئەکرەم بۆنێ چوونە سەر گۆڕەکەی، بیستمەوە بۆنێ لە سەر گۆڕی پیری سوارچاکان گۆتبووی:

مردنی تۆ وەك کەوتنی شۆڕشەکەمان جەرگبڕ بوو.

خدر خەرمان و بۆنێ لە هەمووان پتر سەربردەی شۆڕش و پیری سوارچاکانیان دەگێڕایەوە، گێڕانەوەکان پتر دەکەوتنە ماڵی کوڕە گچکەکەی پیری سوارچاکان، ئەو مامەی من لە سێ شت چووبۆوە سەر بابی:

خانەدان بوو، لە شاریش دیوەخانی هەبوو، بۆ مێوان نەدەبوو..ئازابوو، لە بەر شێری دانەدەهێنا..نیشانشکێن بوو، لە دووری چەند گوریسێ جغارەی هەڵدەگرت.

وەبیرمدێ ساڵەکی لەو بەری کانی پیاوانی تەڵوارێ، لە سەر ئەو ڕێیەی بۆ بەستی شەرغە دەچێتە خوارێ، دەستەیێ پێشمەرگە نیشانەیان دانابۆوە، نیشانە نەینۆکێکی گچکۆکە بوو، تیشکی نەبا لەکەس دیار نەدەبوو، تەق تەق، حەسەن عەلی و محەمەد بەربەیاریش تفەنگیان هاویشتێ، نەینۆك بەڵای نەگەیشتێ، مامێ من کە دانیشتبوو لە پەنایێ، تفەنگی دەستدایێ، هات، کەمەك خۆی ڕێکخست، سێرەی گرت، نەینۆکی بە حەوایێ ئێخست، وای خوایە کەیفم هات، لە من وابوو (حوکمی زاتی)م وەرگرت، هەینێ حوکمی زاتی هەموو شت بوو، خەونی ورد و درشت بوو..

نەینۆکی نیشانە لە قسەو باسی بۆنێ و خەرمان تەواوێك دووریخستنەوە، بۆنێ ئەو پیاوەی بۆ بۆنێ نەدەچووە ئاودەستێش، ئێستا گۆپاڵێکی دەسك شووشەی لە دەستیە، ئەرێ دەسکەکە شووشەیە یان لە شووشە دەچێ! ژنەکەی دەڵێ:

بۆنێی مێردم لە باتی بۆنێ گۆپاڵ دەگەل خۆی دەخەوێنێ.

خۆیشی دەڵێ:

من بۆ چەك هەڵناکەم، خەونەکەم دیت، لەو خەونە گۆپاڵ ببووە بۆنێ، بۆیە لەگۆپاڵەکەم بۆنێکەم دەبینمەوە.

ئەو پیاوە داخی بۆنێکەی لە دڵی دەرنەدەچوو، ئەو بۆنێیەی دوای

کەوتنی شۆڕش بە دەستی خۆی لە شانی خۆی کردبۆوە و رادەستی میریی کردبۆوە، زۆر کەڕەت بە ناو لەپ لە چۆکی خۆی دەدا و سێ چوار (حەیف)ی لە زاری دەردەچوو، پەنجەی پەژیوانی دەگەزی، پەژیوانی لەوەی بڕنۆکەی لە بن بەردێك نەشاردەوە و رادەستی کردەوە، دەیگۆ:

ژیانم کەرایەتیی تێدایە، بەڵام کەرترین کەرایەتیم بەرانبەر بە بڕنۆکەم کرد.

کەس هێندەی بڕنۆ، کەوتنی شۆڕش تووشی سەرسوڕەی نەکردبوو، زۆر جار وەك بڵێی وڕێنەی دەکرد:

ناکەوێ، شۆڕش ناکەوێ، هەردیتت مەلا مستەفا، لە سەری سەفینەوە، بە سێ فیشەك جاڕی شۆڕشی دایەوە، من یەکەم کەس دەبم دەگەمە لای و…

مامم دەڵێ:

کەرە واز لەو قسانە بێنە، دیوار بە گوێیە، خۆت بە فەتارەت مەدە.

خدر خەرمان کە زووتر دانیشتبوو، بەشداری لەو شۆڕشەی دوایی نەکردبوو، پێیوابوو، کورد بێ شۆڕش هەڵناکات، دەیگۆ:

شۆڕش هەڵدەگیرسێتەوە، بەڵام نازانم کەنگێ، بەڵام دەزانم دیسان دەکەوێتەوە.

ئەو خەرمانە دەیگۆ:

شۆڕش لە خانی چۆلەی منדا□ان دەچێ.

حەمەد مەستان کە دەیدی ئەو خەڵکە بێ سەر دەسووڕێنەوە، نازانن چ دەکەن و چ دەڵێن، دەیگۆ:

هەموو کەس مەستە، هەر ناوی من بەدە.

خەرمان زوو زوو قسەی دەهێنایەوە سەر پیری سوارچاکان و سەربردەیەك قسەیەکی وی دەگێڕایەوە، من لە زاری خەرمانەوە زانیم پیری سوارچاکان دزیشی کردووە، کاتێ گۆتی: ((ئەو باپیرەی ئێوە دزێکی شارەزا بوو..) زۆر تێکچووم، شەرم نەیهێشت بێمە قسە، دەنا دەمگوت:

تۆ درۆدەکەیت، باپیری من دز نەبوو.

خەرمان وای گێڕایەوە:

((پێشترێ، سەردەمی زوو، بە تایبەتی لە ساڵانی گرانی، دزێتی ئازایەتی بوو، ئەو پیاوەی کە من حەزدەکەم هەموو کەس بە پیری سوارچاکان ناوی بێنێ، یەکێ بوو لە ئازاکانی بە ستی شەرغە، دزیی وای دەکرد، لە دەست هەمزە پاڵەوانیش نەهاتووە، ئەو پیاوە هەژار نەبوو، هەمیشە بایی خۆی بە زیادەوە هەبووە، تەنها لە ساڵانی گرانیش دزیی دەکرد، دەچوو قاسەی ماڵە ئاغا و دەوڵەمەندانی دەشکاند، دەچوو، دەچوو لە عەمباری ئاغایان گەنم و دانەوێڵەی دەدزی، کەچی یەك لیرەی نەدەخستە گیرفانی خۆیەوە، یەك توورەگە ئاردی نەدەکردە کەندووی ماڵی خۆیەوە، هەمووی بە سەر هەژار و نەدارا دەبەشیەوە…))

من باوەڕمنەدەکرد پیری سوارچاکان شتی وای کردبێ، گۆتمە بابم:
بابە، راستە باپیرم دز بوو؟
بابم گۆتی:
پێدەچێ وا بێ، خدر شتی کۆنی نووسیوەتەوە و هیچی لەبیرناچێ..
هەقایەتبێژیش چەند جارێ هات، پاشوەی لە پیری سوارچاکانی بردەوە، من هێندە کەیفم پێینەدەهات، ئەوە نەبوو لە سەر مردن گرەویان کرد، پیری سوارچاکان دەیگۆ:
تۆ نۆ ساڵ لە من گەورەتری، نۆ ساڵ پێش من دەمری.
هەقایەتبێژ:
نۆ ساڵ لە من گچکەتری، نۆ ساڵ زووتر دەمری.
پیری سوارچاکان لەوەیان دۆڕاندی، وا لە سەید مارف خەوتووە، هەقایەتبێژ وا لە ماڵی مامم، لە بنەبانێ دانیشتووە، هەردوو ئانیشکی لە بالیفی سەر کۆشی چەقاندووە و سەرهاتی پیری سوارچاکان دەگێڕێتەوە:
((ئەو پیاوەی زۆر کەس بە پیری سوارچاکان ناوی دێنا، ئەو سوارەی هەردوو بەری بەستی شەرغە بە سەریدا هەڵدەڕێن، ئەو تفەنگچیەی جەندرمەی عوسمانلی هەترەشیان لێیچووبوو، لە سەر کەرە کەنگرێ برایەکی گچکەی خۆی کوشت..))
کەسێ گۆتی:
مام رەزا، ئەوە تۆ چ دەڵێی؟!
هەقایەتبێژ خۆی شێلوو نەکرد، قسەی خۆی نەپچڕاند:
((لە ساڵەکی گرانی، وەبیرمنایە چ گرانیەك بوو، ئەو تازە هەڵدەچوو، بەپاشێڵێ کەنگرەوە دێتەوە ماڵێ، برایەکی گچکەی دەست بۆ کەنگر دەبا، ئەویش لێیدەکشێتەوە، تا مستە لە دەفەی سینگی دەدا، جۆی دەکاتە ئەوجێ و قیتنابێتەوە، ئیدی هەڵدێ و ساڵ و شتێك بە گوند و ماڵ ناکەوێتەوە، تا درەنگیش خەڵك بە(ئەو کوڕەی لە سەر قلە کەنگرێ برای خۆی کوشت) ناویان دێنا))
بەو سەربردەیە پتر لە هەقایەتبێژ تووڕەبووم، شەرم زارمی گرت، دەنا دەمگۆ:
درۆ دەکەیت، باپیری من برای خۆی نەکوشتووە.
بە هەڵەداوان هاتمەوە ماڵێ و قسەی هەقایەتبێژم گێڕایەوە، پرسیم:
بابە، راستە، باپیرم برای خۆی کوشتووە؟!
بابم تەواوێك داما:
ئەمنیش شتێکی وام بیستووە، بەڵام نازانم تا چەند راستە!
هەرچی دایکمە گۆتی:
وایە و واتریش.
تەواوێك لە پیری سوارچاکان تووڕەبووم، چوومە سەر گۆڕەکەی و کەمێ

شمشاڵم لێدا و گۆتم:
باپیرە، چما شتی واشت کردووە!
هەمەدانیی کوڕی نەنەی کۆیێ کەدوای تاوانەوەی شۆڕش چۆوە سەربازی و ئێستا بە مادێنی هاتۆتەوە، گوێم لێیە دەڵێ:
لەوەتەی کورد هەیە، براکوژیی تێدایە.
(تاوانەوەی شۆڕش) زاراوەی زاری پلکە زرێخە، ئەو ژنە شۆڕشی لەگەڵ خوێ بەراورد دەکرد، دەیگۆ شۆڕش بە خوێی ناو تەشتە هەویریشی تێنەبوو، دەیگۆ: تا خوێیەکە دەتاوێتەوە تەواوێکی پێدەچێ، بەڵام شۆڕشەکە لە چاو ترووکانێ تاوایەوە، هەر کەسێ شۆڕشی رێکردە دەریا!
خودا هەڵیداتە ناو کوورەی ئاگرێ.
مام عوسمان ئەوەی لە ماڵێ وێنەی ستالینی هەڵواسیبوو گوتبووی:
کەس نا، خۆیان خۆیان خستە ناو دەریا.
پلکە زرێخ:
لە دەوی بابت ریم لەگەڵ قسەت.
لە گەڕەکێ کەس نەبوو دڵی بە توانەوەی شۆڕش خۆش بێ، بە مام عوسمان و مەلا کۆمۆنیستیشەوە، بەڵام مەلای جەهەندەم دەیگۆ:
شۆڕشێك لە رێی خوا نەبێت، ئەوهای بە سەر دێت، سەرێکی کوردان لە جیاتی قورئان، گوێی لە ئەی رەقیب رادەگرت.
دەڵێن ئێوارەیەك لە بن دیواری مزگەفتی بندیانان، ئەکرەم بۆنێ گۆمکی گۆپاڵی وەك چۆن دەیخەیتە ملی کاریلە و بەرخۆلە ئەوها خستبوویە پێی مەلا و رایکێشابوو گۆتبووی:
مەلا، هەی جێت ناوەندی ئاگر بێ، بە من بڵێ ئەحمەد حەسەن بەکر لە مەلا مستەفا موسڵمانترە؟ خودا دەیزانێ جارەکیدی قسەی وا قڵێت بە زاردا بێ، لە سەر دنیا رەشتەکەمەوە، ئەگەر لە مووسر(مووسڵ)ێَ بە قەنارەوەم بکەن..
حەمەد مەستان سەربردەکەی بن دیواری مزگەفتێ دەبیستێتەوە و دەڵێتە بۆنێ:
بابەکەم، سەردەمی بۆنێ بە سەرچوو، خۆت لەو مەلایە لادە، تووشتەکات.
توانەوەی شۆڕش شەڕی ساردی نێوان دەلینگسۆر و دەلینگزەردیشی تواندەوە، ئەو دووە پێشتر، پێش ئەوەی کورد بە چیا بکەوێتەوە، هەمیشە شەڕیان بوو، لە ساڵی شۆڕشێ شەڕ و دەمەقاڵێیان نەدەکرد، بەڵام لە چاویان شەڕ دەبریسکایەوە، حەمەد مەستان گۆتەنی:
لە نێوان ئەو دوو دەلینگە شەڕێکی سارد سارد، لە شەڕی ئەمریکاو رووسیا ساردتر لە ئارایە.
دوای توانەوەی شۆڕش ئەو دوو ژنە ئاشتبوونەوە، دەمدیت لەگەنە یاپراخیشیان بۆ ماڵی یەکتر دەنارد..

دوای توانەوەی ش□ش حەمەد مەستانیش بە تەنێ نەمایەوە، پێشترێ لە بەلاشاوە تەنێ خۆی عەرەقخۆر بوو، بەڵام ئێستا خۆی گۆتەنی:
لە خوای بە زیاد بێ خەڵکێکی زۆر گەڕاونەتەوە!
لەو سەروبەندە هەردوو شێوەی ((گەڕانەوە)) سەریهەڵدا، بڕنۆ، مەهدی، زۆریدی.. بەرەو حەمەد مەستان گەڕانەوە، ئەوانە پێش بە چیاکەوتنەوە سەریان چووبا نوێژیان نەدەچوو، لە بن بۆردومانیش نوێژیان دادەبەست، کەچی ئێستا ناوە ناوە دەچنە کۆڕی حەمەد مەستان و بە مەستی دەگەڕێنەوە ماڵێ، برنۆ گۆتبووی:
تا لە بن دەستی عارەبان بین، کەس لە سەر بەرماڵم نابینێ.
هەندێکیدی، وەك گردە و مێردی ژنە جوانە شەلەکە و کوڕە گەورەی پۆلیسەکە و .. پێشترێ نەیاندەزانی رووگە لە کیهە لایە، ئێستا لە مزگەفتێ پشتی مەلا لە بەر ئەوان بەر کەس ناکەوێ، گردە گوتبووی:
سوپاس خوایە، دوور لە دووگرد نەمردم.
بڕنۆ و گردە زۆر برادەر بوون، لە زۆر شەڕیش هەر بەیەکەوە بوون، دوای گەڕانەوەش، بڕنۆ بۆ ماڵی حەمەد مەستان و گردەش بۆ مزگەفت، ساردی نەکەوتە نێوانیان، برادەرایەتیان لە جاران گەرمتر بوو، ماڵیشیان هێندە لێکدی دوور نەبوو، لە سەر بانەوە دەنگیان دەگەیشتە ئێکدی، ماڵی مەلای جەهەندەمێش هەر لەو سەرە کۆڵانە بوو، ئەو دوو بەلاشاوەییە بەلاشاوەیان پڕکردبوو لە سەربردە و قسەی خۆش، هەندێ لەوانە لە زاری کوڕەکەی بڕنۆوە بە کۆڵانێدا پەرتدەبوو:
گردە لە سەر بانەوە دەڵێتە بڕنۆ:
بووزی کەم تێکە، دەنگت دەنووسێ.
بڕنۆ:
بشنووسێ لە دەنگی مەلای جەهەندەم خۆشترە.
مەلای جەهەندەم دێتە سەری:
بە زاری پڕ گووەوە، هەی هەرچی و پەرچی، بەگژ پیاوی خوادا دەچی!
بڕنۆ:
وەرە کەمێك لەو گووە بخۆ، تا دەنگت کەمێ خۆش بێ، خوا بە دەنگی ناخۆش سەری دێشێ.
مەلا دەڵێ:
ئەو دووسێ کۆڵانە بە هۆی تۆوە خڕیان بە گاوری دەمرن، بار نەکەی بار دەکەم.
بڕنۆ: وەی، لە پارەوە..
گردە دەگاتێ و مەلا دووردەخاتەوە و پێدەڵێ:
خۆت لە بڕنۆ مەدە، جێم ناوەندی جەهەندەمێش بێ، ئەو بە تۆ نادەم.
گردە و بڕنۆ بێ یەکدی هەڵناکەن، زۆر جار پێك و بەرماڵیان بۆ یەکدی راست کردۆتەوە، بڕنۆ دەبینێ، گردە دووگردی خوار راخستووە،

بۆی راستکردۆتەوە و گوتوویەتی:
تۆ قەت قیبلە نابینیەوە، تۆو نوێژیان نەگوتووە، بگەڕێوە سەر عەرەق.
گردە دەڵێ:
نە قیبلە نیشانەیە، نە نوێژ، بۆنێ، خۆ من سێرە ناگرم، خودا لە هەموو جێیە.
گردە دەبینێ، بۆنێ پێکی ناڕێك دەکات، لە ریزبەندیی عەرق و ئاو و سەهۆڵ هەڵە دەکات، یان لە سەری دەڕژێ، فێریدەکات و دەڵێ:
تۆ و عەرەقیان نەگۆتیە، پیاوی چاکبە بگەڕێوە مزگەفت، رێوی لە کونی خۆی هەڵگەڕێتەوە گەڕ دەبێ.
بۆنێ دەڵێ:
خەمت نەبێ پێکەوە گەڕ دەبین.
سەربردەی گردە و بۆنێ زۆرە، جارێ هەر هێندەم لە یادە، بەبیرمبێتەوە، دەگێڕمەوە، ئێستا دەچمەوە لای کەلایانێ، پێشمەرگە هاتنەوە کەلایانێ، پێش بە چیا کەوتن بە تفەنگ و دەمانچەوە، بەڵام ئێستا بە شانی رووت و بن پشتێن بەتاڵەوە، پێشترێ کەس شای بە سەپان نەدەزانێ، ئێستا لەگەڵ گۆەی هەر (مسەلەحە) ترومبێلی پۆلیسێك، رادەچڵەکێن، هەیە پەنجەی بە کەلاوە رەق دەبێ، ترومبێلی پۆلیس دێ، هێواش دەکاتەوە، لە وەرزی خۆڵ هەندێ تۆز و لە وەرزی قوڕ کەمێ قوڕاو بەو ناوە وەردەکات و پێ لێدەنێ، لە مزێی برای حەیدەرم بیست:
برایەکی پۆلیسە سمێڵ زەردەکە ئەوێ ساڵێ لە شەڕەکەی پشت کەسنەزانێ بە دەستی پێشمەرگە کوژرا.
پۆلیسە سمێل زەردەکە لە تەنیشت شوفێرەکە سواردەبوو.
هەینێ لە بەلاشاوە چوار مزەفەر هەبوون، بە هەر چواریان دەگۆ مزێ، مزێی برای حەیدەر ماڵیان لە کۆڵانی مە بوو، برادەر بووین، دوایی دێتەوە ناو گێڕانەوە، ئێستا بزانین حەیدەر کە تەواوێك لە ئێمە هەراشتر بوو، چتێ کەلاوەشێنێك بوو، ئەو کوڕە لەگەڵ گەوران کەلایانێی دەکرد، دەست و پلی زۆر راست بوو، هەر کوو کەلای دەهاویشت، خشێکی یان هەڵگرتە، لە ناوەندی کەلای دەداو شەقەی لێ هەڵدەستاند، عەسران نەبوو، دینارێ دینار و شتێ نەباتەوە، بەڵام نەدەبوو درهەمێك بباتەوە ماڵێ، مام برایمی بابی ئێواران لە بەر هەیوانێ رادەوەستا، دەیگۆتە حەیدەر:
عەسرێ کە دەرچووی درهەم و نیوێ لە بەڵکت بوو، لەوە پتر نەهێنیە ژۆرێ، نابێ حەرام بێتە ماڵی من.
بۆیە حەیدەر زۆر جار پارەکەی لە بن تەنەکەی زبڵ، لە کەلێنی دیواران دەشاردەوە، چەند جارێکیش لێی دزرا.

وەبیرمدێ یاسینێ هەبوو، زۆری حەز لەکەلایانێ بوو، هەمیشە دەیدۆڕاندیش، هێشتا تاکەیان دانەنابوو دەیگۆتە حەیدەر:

حەیدەر، ئەو سێ درهەمەم بۆ تۆ هێناوە.

حەیدەر هەر بەلاشاوە نا، دەچووە سەیداوەش و لەگەڵ دۆمان کەلایانێی دەکرد، کەم کەس لە دۆمانی دەبردەوە، حەیدەر دەیبردەوە، حەیدەر دواتر دەیگێڕایەوە:

دۆمەکان کاتێ دەیاندۆڕاند، دەهاتنە سەر رێی کەسی براوە و بەرکیان دەبڕی، لێیێ من لەگەڵ خزمێکمان بە ماتۆڕ دەچووین، دەمردەوە، سوار دەبووین و تۆماندەتەقاند.

دواتر ئەگەر بەبیرمبێتەوە بە کۆترەوە سەرێ لەمام برایم دەدەمەوە، ئێی، گەشتێکی ناو زگی دێوم لە پێشە، دەچم و زوو دێمەوە، بەڵام بەر لەو گەشتە کتێبێك هەیە، دەیخوێنمەوە و بەڕێدەکەوم.

سەرچیخ نەچووبم، سێ نیگار سێیەمە، بەر لەو نیگارانە، مەم و زین لەوێ، ئەز تەنێ دوو کتێبی چیرۆکم خوێندبۆوە، لەوێوە تا ئێرە دنیایەك چیرۆکم خوێندەوە، گەڵەکۆکیانم لە یادگە نەماوە، لێ سێ نیگار بە نیگار نیگارەوە دەتوانم دوای ئەو هەموو ساڵە نیشانی خۆمی بدەمەوە، ئەها منداڵێکە لە سەردەمی شەڕ لە وێستگەی شەمەندەفەرێ چاوەڕێی بابی دەکات لە شەڕێ بگەڕێتەوە، لە چاوەڕوانیدا دەکەوێتە بن شەمەندەفەر و بابی هەر ناگەڕێتەوە، لە سەرەمەرگدا دەڵێ:

ناو بەڵکم بدەنەوە باوکم

لە ناو بەڵکی چ هەیە؟ سێ نیگار

ئەوەی وای کرد سێ نیگارم لەبیرنەچێتەوە، پێناچێ منداڵی ناو چیرۆکەکە(بۆریا) بێت، لەگینە منداڵێکی بەلاشاوەی باب لە شەڕ نەگەڕاوە بێت، ئەو منداڵەی دەرێی چیرۆك، ئازادی ناوە، ئەو دەمەی من لە پەنای دیواری ماڵێ، لە ناو تەڕەپیازان، پەڵ پەڵ سێ نیگارم هەڵدەدایەوە، ئەو لەو بەری کەندێ پشتی بە دارتێلەکەی یاد دابوو، روو لە رێی سەرێ لە بۆریا قووڵتر دامابوو، من لە تەمەنێك نەبووم، کتێب و دەرێی کتێب تێکبکەمەوە، بەڵام لە منداڵەکەی ناو چیرۆکەکەوە بۆم روونبۆوە منداڵی بن دارتێلەکە لە چ چاوەڕوانیەکدایە، بابێ بۆریا لە سەردەمی ستالین چووبووە شەڕی نازی، بابێ ئازاد لە سەردەمی مەلا مستەفا چووە شەڕی بەعسی.

نیگارەکانی ناو بەڵکی بۆریا، بە دەستی خۆی کێشابوونی، یەك لە وێنەکان: کۆشکێکی بڵند، لەو سەر ئاڵایەکی سووری لە سەرە، سەربازێك تۆزێك وێروەترە، لەو سووچەوە منداڵێك روو لە سەربازەکە لە باری غاردانە و هەڵپەیەتی بیگاتێ، هەر دەبێت منداڵەکە بۆریا

بێت و سەربازەکەش بابی بۆریا، منداڵی بن دارتێلەکەش وێدەچێ وێنە بکێشێ، لە سەر کاخەز نا، ئەها دانیشت، دارووچکەیەکی لە دەستە، لە سەر خۆڵی لەگژ خەتخەتێکەیە، دڵم دەڵێ وێنەی خۆی و بابی دەکێشێ، وێنەی پێشمەرگەیەکی وردیلەی قۆزی جەمەدانیی بە گوێینگ دەکێشێ، بەڵام باوەڕناکەم بیر لە ئاڵا بکاتەوە، ئاخر بابی ئازد، حەمەد مەستان گۆتەنی: لە شەڕی شۆڕشێك تێداچوو، نەك ئاڵا، تەڵەپیازیشی لە جێ شین نەبوو..

هەر سێ نیگاری سەر سێ پەڕە کاخەزی بۆری بۆریام دیت، دەچم خەتخەتێکەی سەر خۆڵەپێکی ئازدیش ببینم، چووم، منداڵی بن دارتێل ڕۆیشتبوو، لە سەر خۆڵەپێك دیتمەوە، لەگینە چاوم ڕێشکەپێشکەی کردبێت، یان لە خەیاڵ بۆ خۆمم نەخشاندبێت، هەرچی بێت، من نیگارم دیتەوە: ئەوەتا چەکدارێك رووی تفەنگی لە دەبابە کردووە، هەوە، هەر بەلاشاوەییەك لەو نیگارە بڕوانێ، دەزانێ ئەو منداڵە سەربردەی بابی لە سەر خۆڵەپێکێ نەخشاندووە، کێ هەیە نەزانێ، بابێ ئازاد لە دەستپێکی بە چیاکەوتنەوە، لە بانیەکانی پشت کەسنەزانێ، دوور، لەو بەرزاییەی ملەقوتێ دەگەل باخچە دەکات، پێشی دەبابەی گرت، دەبابە ملی نا و نەگەڕاوە، ئەو لە جێی خۆی چەقی و تەق تەق، تەقەی کرد، دەبابە گەیشتە بەردەمی، ئەو لە جێی خۆی نەبزووت، لەشی سەعیدی بابی کوڕی بن دارتێل بووە بێژینگ و شەقاوێ نەچووە پاشێ، بە جەمەدانیەکەی ناسرایەوە.

دەیڵێمەوە، نیگاری سەر خۆڵەپێکێ، خۆڵەپێکی بن دارتێلە پەیژەییەکەی بەلاشاوەی هەولێرێ، نەیهێشت سێ نیگارم بیرچێتەوە، سێ نیگاری ناو چاکەتی کوڕەکەی وێستەگەی شەمەندەفەرێ، کوڕەکەی کێماری کالمیکی دەو دەریای قەزوێنێ، ئەو کوڕەی پێدەچوو خۆزانەکەی بوودایی بن، بەڵام بابی لە بن ئالای کۆمۆنیستان شەڕی کرد و نەگەڕایەوە، ئەو گەنجەش کە سەربردەی سێ نیگاری گێڕایەوە، نیگارکێش بوو، بۆیە هەر سێ نیگارەکەی جوان نیشانداوەتەوە، بەڵام ئەو کوڕیژگەیەی چووە سەر خەتخەتێکەی سەر خۆڵەپێکی، هیچی لە نیگار و هێلکاری نەدەزانی، بۆیە نەیتوانی هێڵ و وێنەکان وێنەی خۆی نیشان بداتەوە، ناچار پەنای بۆ شمشاڵ برد، لە شمشاڵەوە شتێك لە ژانی سۆویی گێڕایەوە.

ئەوجا ئێوە لە شمشاڵ گەڕێن باشە، ئاخر باس باسی سێ نیگارە، باسی دوو منداڵی باب لە شەڕە، بۆریای ناو کتێب و ئازادی بەر چاوانی بن دارتێلەکەی ئەوبەرە، سەرەڕای هەندێش، بە شمشاڵ گێڕانەوە ئاسانە، لێ گێڕانەوەی شمشاڵ گرانە، لە خۆی گرانتر نیە، من هەینێ بە

لەشێکی گرانەوە دەچوومە سەربانێ، لەوێوە دێپێیی خۆم لە ڕێی فووی درێژ و حەفت پەنجەوە دەدایە شمشاڵ، ئەو لە سەربانەوە کۆڵان کۆلان دەیگێڕا، دوای بەتاڵبوونەوە، بە لشێکی سووکەوە، لە کۆتری ئاسمانێ سووکتر دەنیشتمەوە، دەهاتمەوە حەوشە، ئیدی شمشاڵ چۆن بە من دەهێتە گێڕانەوە، با بچینەوە لای سێ نیگار.

سێ نیگار لە ناو دەلاقەی کتێبانە، تا تەواو نزیکنەکەومەوە دیار نیە، کتێبێکی تەنکێکەی پەنجا شەست لاپەڕەیە، ئەو کتێبە دەلاقەنشینە، زۆر دێنشینە، ساڵ هات و چوو، دەلاقە چوو، ماڵ چوو، گەڕەك چوو، بەڵام سێ نیگار لە دڵی من مایەوە، لەو دەوران دەورانەی دنیا، دوو جاریدیم خوێندەوە و لە هەر خوێندنەوەکیش ئازادی بن دارتێلم بیردەکەوتەوە.
وەرگێڕانی سێ نیگار بە رادەیەك شیرینە، چەند جار بە چەند برادەرێکم گوتووە:
هەستدەکەم ناوی (بەلەکاییف)ی نووسەر بە سەر بەرگیەوە زیادەیە و عەزیز گەردیەکەی سەری بەسە.

درێژەی هەیە …..

بۆ بەرهەم ساڵـــح ؟ … شێـــرکۆ کرمانج

پێکهێنانی حکومەتی ڕزگاریی نیشتیمانیی بۆتە وێردی سەر زمانی هەموومان بەڵام:
کێ سەرۆکایەتی بکات؟
لە کوێ پێکبێت؟
چۆن پێکبێت؟
ئەرکەکانی چی بن؟
ئەم پرسیارانە کەمترین قسەیان لەسەر کراوە، ئەم بابەتە هەوڵێکە بۆ قسەکردن لەســەر ئەم چەنــد پرســیارە. لای زۆربەمــان ڕوونە کە پێکهێنانی حکومەتێکی ڕزگاریی نیشتیمانی لە ئێستادا زەرورەتێکی حەتمییە لە هەرێم. بۆیە بەچاکمزانی کە چەند بیرۆکەیەک بخەمەڕوو بۆ

گفتوگۆیەکی جدی.
لەسەرەتاوە دەمەوێت ئەوە بڵێم کە من بەچاکی دەزانم کە سەرۆکایەتی حکومەتەکە بە د. بەرهەم ساڵح بسپێردرێت لەبەر ئەم هۆکارانە:
١- بەرهەم ساڵح کاندیدێکە کە لەوانەیە هەموو لایەنەکان، پارتی و یەکێتی و گۆڕان و یەکگرتو و کۆمەڵ و حیزبەکانی دیکەش قەبوڵی بکەن.
٢- بەرهەم ساڵح کەسێکە کە هەم ئەزموونی لە بەڕێوەبردنی حکومەتی هەرێم هەیە هەم کەسێکی تەکنۆکراتە.
٣- بەرهەم ساڵح لەناو دامودەزگا عێراقییەکان ناسراو خۆشەویستەو پەیوەندییەکی بەربەڵاوی لەگەڵ بکەرو کەسایەتییە سیاسییە کاریگەرەکانی ناو عێراق هەیە.
٤- بەرهەم ساڵح ئەزمونی لەکاری دیبلۆماسی هەیە بە ئاستە نێودەوڵەتییەکەشەوە. ئەو لە ناوەندە نێودەوڵەتییەکان بەتایبەتی ئەمریکاو بەریتانیا هەم ناسراوە هەم پەیوەندی توندوتۆڵی هەیەو ڕێزلێگیراویشە.
٥- بەرهەم ساڵح کەسێکی کاریزماییەو قسەکەرێکی چاکەو توانای داڕشتنی ئارگیومێنتو دەربڕینی بیرۆکەکانی زۆر لەسەرەوەیە.
بۆیە هەنگاوی یەکەم بۆ هەستانەوە پێکهێنانی حکومەتێکی نیشتیمانییە بە سەرۆکایەتی بەرهەم ساڵح بە بەشداری هەموو لایەنە سەرەکییەکانی کوردستان بەمەرجێک ئەندامانی کابینەکەی لە گۆڕان ٢٥٪ و یەکێتیی ٢٥٪ و پارتی ٢٥٪ بەشێوەیەکی یەکسانانە پێکبێت. ئەو ٢٥٪ دیکەش بۆ هەموو لایەنەکانی دیکە تەرخانبکرێت بەمەرجێک کە نەوەی نوێش پشکی بەرکەوێت.
واچاکە هیچ ئەندامێکی کابینەکە لە ئەندامانی ئەو نوخبە سیاسییە نەبن کە لە پێش شکستی ئۆکتۆبەر لە پۆستە باڵاکانی حکومەتو حیزبو پێشمەرگە بوون.
حکومەتە پێکهێنراوەکە ئەرکی بەڕێوەبردنی حکومەتی هەرێمی پێبسپێردرێتو پۆستی سەرۆکایەتی هەرێم هەڵبوەشێنرێتەوەو دەسەڵاتەکانی سەرۆکی هەرێم بە ئەنجومەنی وەزیران بسپێردرێت.
تەواوی بڕیارەکانی حکومەتی ڕزگاریی نیشتیمانی واچاکە بە زۆرینەی ڕەها دەربچێت، واتە ڕازیبوونی لانیکەم %٧٥ ئەندامانی ئەنجومەنی وەزیران. ئەمەش مسۆگەرکردنی بڕیاری دەستەجمعییە لەم کاتەدا کە لە هەموو ئانوساتێک کوردستانیان پێویستیان بە کۆدەنگیو یەکڕیزییە.
حکومەتە پێکهێنراوەکە حکومەتێکی ڕاگوزەر بێتو مافی گفتوگۆکردنی لەگەڵ حکومەتی بەغدا لەسەر پرسە چارەنوسسازەکاندا نابێت هەبێت.
یەکێک لە ئەرکە هەرە سەرەکییەکانی حکومەتی ڕزگاریی نیشتیمانیی هەڵوەشاندنەوەی دەستەی بەڕێوەبەری کۆمسیۆنی باڵای هەڵبژاردنەکان

بێت لەگەڵ دانانی دەستەیەکی نوێ لە کەسانی پرفیشناڵو بێ لایەن.
ئەرکێکی دیکەی سەرەکی حکومەتەکە ئامادەکارییە لەگەڵ ڕێکخستنی هەڵبژاردنێکی پاکو بێگەرد.
دوای هەڵبژاردنەکان حکومەتێکی نوێ لەسەر بنەمای کورسییەکانی پەرلەمان دادەمەزرێت کە توانای گفتوگۆی لەگەڵ بەغدا هەبێت لەسەر پرسە چارەنوسسازەکان.

کورد له نێوان ئەمریکا، ئەوروپا، ئێران، تورکیا، عێراق و شیعه و سوننەدا … عەلی سیرینی

(سەرنجێکیش لە سەر میدیای دەڤەری هەولێر) ….

نەبوونی لێکۆڵەڤان و پسپۆری تایبەتمەند، مەیدان ئاوەڵا دەکات بۆ بەناو “شرۆڤەکاران”ی زۆر و بۆر، کە ئەوەی لە میدیای ئێرە و ئەوێ گوێیان لێدەبێت ئەوانیش بە کۆڕس دەیڵێنەوە و کارەسات دروست دەکەن، چونکە چەواشەی ڕای گشتیی و کۆی زهنیەتیی میللەتی پێ دەکرێت. بۆ نمونە ئەو هەواڵانەی ئەمڕۆ دەربارەی ئێران و ئەمریکا، لە عێراق، پەخش و شرۆڤە دەکرێن، سادەیی و پوچەڵیی زۆری پێوە دیارە. هۆکارەکەی ئەوەیە، کە هەواڵ و نوسین و شرۆڤە خێرا بە ڕادان دەدرێن، بێ ئەوەی عەقڵێکی گەورە هەبێت بە قووڵیی لێکدانەوە بۆ ئەم ڕووداوانەی ئێستای ناوچەکە بکات. پێش شرۆڤەکردن، پێویستیمان بە مێژووناسی باش هەیە بێت و لاپەڕەکانی مێژوو هەڵداتەوە.

میدیای دەڤەری هەولێر دەڵێت: چیای شنگال بۆ ئێران ستراتیجییە، چونکە لەوێوە بە موشەك بۆردومانی ئیسرائیل دەکات!! چەند جارێك بیرم لەوە کردووەتەوە، ئایا مرۆڤ دەتوانێت لە هەمان کاتدا گریان و پێکەنین بکات. ڕاستیەکەی هەواڵێکی لەم جۆرە، یان ڕوونتر،

شرۆڤەی ئاوا، لەم جۆرە بابەتانەن کە مرۆڤ دەخەنە گریان و پێکەنین لە یەك کاتدا. چونکە هەفتەیەکە، خەریکە هەرچی کوردە لە خەمی کەرکوك و لە دەستدانی نیوەی خاکی کوردستان، سەری سپی دەبێت و لە قەهرا جەڵتە لێی دەدا. کەچی دەبینیت ڕەواجێکی زۆر بەم بابەتە دڕاوانە دەدرێت، کە لە ئەرزی واقیعدا شاخی بزنێکی پێ تیمار ناکرێت و هیچ بە هیچ ناکات.

ئەوەی ئەمڕۆ لە عێراق دەگوزەرێت، ڕێك ئەوەیە کە ڕۆژئاوا بە گشتیی و ئەمریکا بە تایبەتیی، دەیویست ڕوو بدات. بۆ؟ لە بەر چەند هۆکارێك.

وڵاتانی ڕۆژئاوا وڵاتی پیشەسازیی و تەکنەلۆجیا و وەبەرهێنانن. پێویستییەکی زۆریان بە وزە هەیە. ئەم وزەیە لە وڵاتانی ناوچەی ئێمە و ئەفریقاش زۆر و بێ ساحێبە. وڵاتانی ڕۆژئاوا، لە سەدەی شازدەمەوە (واتە لە سەرەتای سەرهەڵدانی ئیمپراتۆریەتی ئیسپانیی و پورتوگالیی و دواتر بەریتانیی و فەڕەنسیی) دوای دەست بە سەرداگرتنی دەریاکان، سەروەت و سامانی دونیایان بۆ خۆیان حەڵاڵ کردووە. لە گەڵ دۆزینەوەی ئەمریکا (جیهانی نوێ) لە سەدەی شازدەم، هەرچی زێڕ و زیو و خۆر و بێری ئەمریکا بوو بردرا بۆ ئەوروپا، ئنجا هیندیە سورەکانیش کەوتنە بەر حەملەی قەسابخانەکان (جێنۆساید)، کە تا ئێستا لە دونیا بە جێنۆساید نە ناسراوە. جگە لە مەش ئیتر بە کۆیلە کران.

لە ئەفریقاش، نزیکەی 200 ملیۆن مرۆڤ بە کۆیلە بردرا بۆ ئەمریکا و ئەوروپا، وەك سەرچاوەیەکی گەورە بۆ بازرگانیی و پەیداکردنی کۆیلە بۆ کار پێکردن لە وڵاتانی ڕۆژئاوا بە بێ بەرامبەر، پێش و پاش سەرهەڵدانی شۆڕشی پیشەسازیی. لەم ئان و ساتانەدا، ئەوەی ئەوروپای هەراسان کردبوو، دەوڵەتی ئیسلامیی عوسمانیی بوو، کە میراتگری دەوڵەتەکانی پێشووی خۆی بوو (ئەمەوەیی، عەبباسیی، ئەیوبیی…) لە بەرەنگار بوونەوەدا بەرامبەر بە ئەوروپا. چونکە ململانێی ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوا تەمەنی نزیکەی سێ هەزار ساڵە و زۆر کۆنترە لە ئیسلام و مەسیحیەتیش. بەڵام لە هەمان ئەو کاتەی دەوڵەتی عوسمانیی (کە کورد تیایدا سەروەر و باڵا دەست بووە و تورك وەك میللەت تیایدا بێزراو بووە! کە ئەمەیان بۆ زۆربەی خەڵك نەزانراوە!)، بە نێو خاکی ئەوروپادا سەروەریی خۆی دەچەسپاند؛ دەوڵەتی سەفەویی شیعە، زەڵبەی کوشندەی لە دەوڵەتی عوسمانیی دەدا، تا ئەو سنورەی بوو بە هۆکار بۆ سەرخستنی ئەوروپا و دۆڕاندنی عوسمانییەت لە دوا سەدەکاندا. بۆ نمونە، لە کاتی ئابڵوقەی ڤیەننا لە لایەن عوسمانیەکانەوە،

سەفەوییەکان هاتن بەغدایان گرت و خەریك بوو دەبوونە هەرەشە بۆ پایتەختی عوسمانیی لە ئیستەمبۆڵ. ئیتر عوسمانیەکان، بە ناچاریی، لە ئابڵوقەی ڤیەننادا پاشەکشەیان کرد و گەڕانەوە. لە بەر ئەوەی نەمساویەکانیش زۆر ترسابوون، کاتێك عوسمانیەکان کشانەوە، نەمساویەکان نانێك یان کێکێکیان دروستکرد لە شێوەی مانگ بە ناوی (کڕواسۆن کە بە مانای مانگ دێت وەك وشەی ئینگلیزیی کڕیزنت). ئەمەش وەك سیمبوڵ وابوو بۆ مانگەکەی ئاڵای عوسمانیی کە نەمساویەکان لە هەژمەتا قەپیان دەگرت لە کڕواسۆن، دەیانگوت: ئەمە هیلالەکەی ئاڵای عوسمانیەکانە دەیخۆین! بێگومان نەمساویەکان و ئەوروپیەکانیش، لە ناخەوە سوپاسێکی زۆری سەفەویەکانیان کردووە.

لە سەدەی شازدەمەوە، ڕۆژئاوا ئەزموونێکی زۆری بۆ پەیدا بووە، دەربارەی سود و کەڵکی هەبوونی دەستەڵاتی شیعە لەم ناوچەیەدا. دەستەڵاتی شیعە، لە بنەڕەتدا هەڵقوڵاوی توڕاس و ئەدەبیاتی مەزهەبی شیعەیە کە لە سەدەی چوارەمی کۆچیەوە سەری هەڵداوە، وەك مەزهەبێکی مودەووەنی چوارچێوە دار. ئەم مەزهەبە، یەك زەڕرە گیر و گرفتی لە گەڵ ڕۆژئاوا و ڕۆژهەڵاتدا نیە. گیر و گرفتەکەی لە یەك بازنەی داخراودا کۆ بووەتەوە، ئەویش ڕق و بوغزە لە پان ئیسلام (واتە شوێنکەوتووانی مەزهەبی سوننی). کەواتە دەستەڵاتێك بەم شێوە بێت، کە نوێنەرایەتیی کەمینەیەکی هەمیشە پەمپدراو بە بوغز دەکات، لە نێو بازنەیەکەی فراوانی نەتەوەی ئیسلام، ئەمە وەك نیعمەتێکەو لە ئاسمان باریوە بۆ هەر هێزێکی دەرەکیی دژ بەم ناوچەیە، لە پێش هەمووشیان وڵاتانی ڕۆژئاوا و ڕوسیاش.

لە بەر ئەوە شرۆڤەکاری کورد پێش ئەوەی بیەوێ شرۆڤە پێشکەش بکات، هەقە نەختێك خۆی ماندوو بکات، بەردەوام کتێب دەربارەی مێژووی ئێران و تورکیا و سوریا و عێراق و وڵاتانی ڕۆژئاوا بخوێنێتەوە. بۆ ئەوەی بزانێت چۆن ڕووداوەکان دروست بوون و چۆن تەشەنە و بەرەوپێشوەچوونیان بینیووە. بۆ نمونە گەر هزرێ لە بە ناو شۆڕشی ئێران بکەینەوە، کە لە ساڵی 1979 ڕوویدا، تا ئێستاش کە مێژووێکی 38 ساڵە لە خۆ دەگرێت، زۆر شتمان بۆ ڕوون دەبێتەوە، کە پەیوەندیان بە هەنوکەی ئێمەوە هەیە بۆ ئەوەی باشتر لە ڕووداوەکان حاڵی بین. شای ئێران کە بە پۆلیسی ئەمریکا و ئەوروپا ناسراو بوو، سیستمێکی ڕۆژئاوایانەی لە ئێراندا بەرپا کردبوو. لە شەستەکان و هەفتاکاندا، خومەینی لە عێراق و دواتریش لە ئەوروپا، بانگەشەی شۆڕشی ئیسلامیی دەکرد. بە کاسێت (تۆماری دەنگیی) وتارەکانی بە نێو ئێران بڵاو دەکردەوە، کە هەر لە بەر ئەوەش بوو شۆڕشی ئێران بە

شۆڕشی کاسێت ناو نرا. بۆ ئەوەی نەوەی نوێ تێبگات ڕووداوەکە چۆن بوو، دەتوانین نمونەکە ئاوا بێنینەوە، کە ئەم بەزمە وەك ئەوە وایە ئەبوبەکر بەغدادی لە ئەمریکا یان ئەوروپا بوایە و بانگەشەی دەوڵەتی ئیسلامیی بکردبوایە، ڕۆژئاواش کار ئاسانیان بۆی بکردبوایە!

زۆر بە سوك و ئاسانی، ئەمریکا و ئەوروپا، پشتیان لە شای ئێران کرد (کە تا سەر ئێسقان کەسێکی عەلمانیی و هەوادارێکی توندی ڕۆژئاوا بوو). لە هەمان کاتدا، خومەینی بە خۆی و عەمامەو مێزەر و ڕیشە پانەکەی و جوببە ڕەشەکەی، بە تەیارەی جامبۆی فەڕەنسی لە پاریسەوە هێنرایەوە تاران بۆ دامەزراندنی دەوڵەتێکی بەناو ئیسلامیی! لە ساڵی 1979 وە، ئێران بە ئەمریکا و ڕۆژئاوا دەڵێت "شەیتانی گەورە" و ئەمریکاش بە ئێران دەڵێت "سەرچاوەی شەڕو ئاشوب".

کەچی لە هەشت ساڵ شەڕی ئێران و عێراق، ڕۆژئاوا پشتی لە ئێران نەکرد. چۆن چەکیان بە عێراق دەفرۆشت، بە هەمان شێوە بە ئێرانیشیان فرۆشت. لاوازترین ئۆپۆزسیۆن لەم ناوچەیە ئۆپۆزسیۆنی ئێرانە. بە واتایەکی تر، لاوازترین ئۆپۆزسیۆن لە وڵاتانی ناوچەی ئێمە، لە ڕووی هاوکاریی و پشتگیریی دەرەکییی، ئۆپۆزسیۆنی ئێرانە، کە بە ژمارە و جۆر زۆرە لە نێو پێکهاتەکانی وڵاتی ئێران، بەڵام لە ڕووی دارایی و سەربازییەوە لاوازە. لە ساڵی 1991وە، ئەمریکا بوونی سەربازی لە هەرێمی کوردستان هەیە. هەرێمی کوردستانیش، سنورێکی سەدان کیلۆمەتری شاخاویی لە گەڵ وڵاتی ئێراندا هەیە. گەر ئەمریکا بەڕاست دژی ئێران بوایە، دەکرا لە هەرێمی کوردستانەوە، ئۆپۆزسیۆنی کورد و ئێرانیش پڕ چەك بکرابوا و لە ئێران دەست بە کار بوایە. لە سالی 2001، ئەمریکا و تەحالوف، بە یارمەتی ئێران، دەوڵەتی تاڵیبانی لە ئەفغانستان تەفروتونا کرد. ئەفغانستان، سنورێکی سەدان کیلۆمەتری شاخاویی و دەشتایی لە گەڵ ئێران هەیە. گەر ئەمریکا و ڕۆژ ئاوا بەڕاست دژی ئێران بووان، دەکرا لەوێوە هاوکاری بەلوچیەکان بکرێت کە دوژمنی سەر سەختی ئێرانن. لە ساڵی 2003، بە هاوکاریی ئێران، دیسانەوە ئەمریکا وڵاتی عێراقی خاپور کرد.

عێڕاق سەدان کیلۆمەتر، سنوری هەیە، لە گەڵ ئێران، کە دەکرا ئۆپۆزسیۆنی ئێرانی پڕ چەك بکرێت بۆ ئەوەی ڕژێمی ئێران بڕوخێنن، گەر هیچ نەبوایە بە تۆمەتی یارمەتی دانی حزبوڵلای لوبنانی کە حزبێکی تیرۆریستیە و لەگەڵ ئیسڕائیل لە "جەنگ"دایە! لە بری ئەوە،

ئەمریکا گرۆپی سەوزی هەڵکرد، بۆ هێزە دینیە شیعەکانی عێراق کە سەر بە ئێرانن، بۆ لێدان و تەفروتونا کردنی ڕێکخراوی موجاهیدینی خەڵقی ئێرانیی، کە ڕێکخراوێکی عەلمانیە. لە لایەکی ترەوە، ببینە ئەوروپا چۆن مامەڵەی ئێرانی کرد، دوای ئەوەی دەیان کاری تیرۆریستیی لە نێو جەرگەی پایتەختەکانی ئەوروپا ئەنجامدا. وەحید کۆرجی، لە پاریسدا بە دەستی ئیتڵاعاتی ئێران تیرۆر کرا. دکتۆر قاسملوو و دکتۆر فازڵ (کە ئەمەی دووەم ڕەگەزنامەی نەمساویی هەبوو!)، لە پایتەختی وڵات، ڤیەننا، تیرۆر کران.

دکتۆر سادق شەڕەفکەندیی لە گەڵ هاوڕێکانی لە بەرلین تیرۆر کران. چەندین جار هەوڵدراوە بۆ تیرۆر کردنی سەرۆکی پێشووتری ئێران ئەبولحەسەن بەنی سەدر لە فەڕەنسا. نمونەی تر زۆرن. کەچی ئەوروپا قەت پەیوەندی خۆی تێك نەدا لە گەڵ ئێران. بە پێچەوانەوە، ساڵی 1997، کاتێك مەحکەمەی میکۆنۆس (بە ناوی میکۆنۆس کرا چونکە ئەو چێشتخانە یۆنانیەی کە دکتۆر شەڕەفکەندیی تیادا تیرۆر کرا لە بەرلین، بە ناوی میکۆنۆس بوو)، حوکمی تاوانی بە سەر دوو کەسی لوبنانی سەر بە حزبوڵلا و یەکێکی ئێرانی دا، وڵاتانی یەکێتی ئەوروپا بڕیاری پچڕاندنی پەیوەندیان دا لە گەڵ ئێران. بەڵام هەر زوو، یەکێتی ئەوروپا پشتی لە بڕیاری مەحکەمە کرد و پەیوەندەیەکانیان دەست پێکردەوە لە ژێر ناوی (گفتوگۆی ڕەخنەگرانە: الحوار الإنتقادي) بە مانای پەیوەندی لە گەڵ ئێران دەست پێدەکەنەوە، بەڵام لە گەڵ ڕەخنەش لە سیاسەتەکانی ئێران، کە جگە لە بۆقی سەر ئاو شتێکی تر نەبوو!

لە ساڵی 2011، دوای سەرهەڵدانی شۆڕشەکانی بەهاری عەرەبیی، هەموو هێزە تیرۆریستیەکانی ئێران، دوای عێڕاق بەرەو سوریا و لوبنان و بەحرەین و یەمەن بەڕێکەوتن، زۆر بە خەستیی بەشداریان کرد لە سەر کوتکردنەوەی شۆڕشی ئاشتیانەی عێراق و سوریا. لە هەمانکاتیشدا، هاوکاریی سەربازیی کەمینە شیعەکانیان کرد، لە بەحرەین و لوبنان و یەمەن، بۆ تەقاندنەوەی هەموو ناواخنەکانی ململانێ لە نێو هەر یەك لەم وڵاتانەدا. کەچی هیچ کام لە وڵاتانی ڕۆژئاوا (بە ئیسڕائیلیشەوە) بە هیچ هەنگاوێکی ڕاستەقینە دژی ئەم ئەختەبوتەی ئێران هەنگاوێکیان نەنا! بۆ؟ چونکە ڕاستیەکەی، ئێران بە هیچ شێوە مەترسیی نیە لە سەر ئیسڕائیل و ئەمریکا و ئەوروپا. بە پێچەوانەوە، ئێران سەرچاوەی خێر و بەرەکەتە بۆ ئەم وڵاتانە. ئێران شەڕ و ئاشوبێکی گەورەی ناوەتەوە لەم وڵاتانە. بووەتە سەرچاوەی هەڕەشەو مەترسیی، بۆ سەر وڵاتانی کەنداو و عێڕاق و

توركیا و کوردستان و…هتد.
که بەم هۆیەوە، نەیارانی ئێران، هەمیشە هەوڵ دەدەن خۆیان پڕ چەك بکەن، بۆ بەرەنگار بوونەوە. وڵاتانی کەنداو، بە سەدان ملیار دۆلار چەك لە وڵاتانی ڕۆژئاوا و ڕوسیا دەکڕن. بە سەدان ملیاری تریش دەدەن بە ئەمریکا و بەریتانیا، لە بری گوایە پارێزگاریی کردنیان. لە بەرامبەر ئەمەدا، چونکە ئێران و نەیارەکانیشی، تەنگاو و بەلەزن بۆ پەیداکردنی چەك، مەجبورن نەوت بە نرخێکی هەرزان بفرۆشن، بە هەمان کۆمپانیاکانی ڕۆژئاوا، کە لە دیوەکەی ترەوە چەکیان پێ دەفرۆشن. زۆربەی جارانیش هەر لە بازاڕی ڕەش دەیفرۆشن کە ئەویش بازاڕێکە، ڕۆژئاوا کردوویەتیەوە، بۆ ئەوەی نەوتی بە نرخی تۆرکە (تێڕەکە) دەستکەوێت.

ئنجا، ئەمڕۆ زۆربەی ئەو سوریایە لە دەستی ڕژێمی ئەسەدە، لە ژێر کۆنترۆڵی هێزی ئێراندایە. ئنجا گەر هەندێك لە "شرۆقەکاران"ی کورد پێیان وایە چیای شنگال مەترسیە بۆ سەر ئیسڕائیل، ئەمەیان قسەیەکی منداڵانەیەو زۆریش بێ مانایە. چونکە ئێران لە سوریا و لوبنان هەیە، چ پێویستیەك بە چیای شنگال هەیە بۆ هاوێشتنی موشەك بەرەو ئیسڕائیل؟ نەخێر ئەمە شتێك نیە شایەنی باس بێت. بەڵکو ئەمڕۆ ئابوریی ئێران کەوتووەتە مەترسیەوە. نزیکەی لە 40%ی میللەتی ئێران لە ژێر هێڵی هەژاریە. بە هۆی تێوەگلانی هێزەکانی ئێران، لە شەڕ و بەرەی جەنگ، لە عێراق و سوریا و یەمەن و کوردستان، ئێران بەدوای سەرچاوەی وزە دەگەڕێت. ئەم تەقەڵە گەورەیەی کە لە پاشەڕی ئێران دروست بووە، بە هۆی خوێنبەربوونی ئابوریەکەی، نەوتی کەرکوك دەتوانێت تا کاتێکی نادیار بۆی بدوورێتەوە تیماری بکا. ئەمەش وێڕای ئەوەی بەردەوامیی بە جەنگ دەدات لەم ناوچەی ئێمە، پێوستیی لایەنەکان بۆ چەك زیاتر دەکات، هەروەها نرخی نەوتەکەش هەرزانتر دەکاتەوە، کە ئێران لە گەڵ وڵاتانی ڕۆژئاوا بەمەیان ڕازین، لە سەودایەکی بێ دەنگدا!

ئێران قەت موشەکی بە ئیسڕائیلەوە نەناوە. ئیسڕائیلیش بە دوژمنی خۆی نازانێت. بەڵکو ئەوانە بە دوژمنی خۆی دەزانێت، کە ئیمپراتۆریەتی فارسیان خستە ژێر پێ و گوایە هەر ئەوانیش، حوسەینیان لە کەربەلا شەهید کردووە. ئنجا، کێن ئەوانەی ئیمپراتۆریەتی فارسیان ڕوخاند و حەزرەتی حوسەینیان شەهید کرد؟ بە بۆچوونی شیعە، هەرچی مسوڵمانی سوننە هەیە، بەچکەی ئەوان دەستەڵات و خەڵکانەیە کە ئەم کارەساتەیان بە سەر باپیرە گەورەکانی فارسی ئەمڕۆدا هێناوە. بێگومان لە نێو ئەمانەشدا، گەلی کورد و تورکیش

حسێب دەکرێن.

چەندین ساڵە دەڵێم، وڵاتانی ڕۆژئاوا، حەزدەکەن شەڕی چاڵدێران دووبارە بێتەوە لە نێوان ئێرانی شیعە و تورکیای سوننە. چاوی ڕۆژئاوا لە سەر ئیستەمبوڵە. ئیستەمبوڵ بۆ ڕۆژئاوا لە قودس بۆ موسڵمانان گرنگترە. ئیستەمبوڵ (واتە قوستەنتینییە) سەرچاوەی مێژوو و شوناس و شارستانیی و ڕێنیسانسی ڕۆژئاوایە و دەیانەوێ بیگەڕێننەوە سەر جوگرافیای ئەوروپا. دابەشکردنی تورکیاش مەبەستێکی سەرەکی ڕۆژئاوا و ئیسرائیل و ئێرانە. نەخشەی سەرەکیش بۆ ئەم پیلانە ئەوەیە، جگە لە گەڕاندنەوەی قوستەنتینییە بۆ سەر خاکی ئەوروپا، گەڕاندنەوەی زۆرینەی کوردستانە بۆ ئەرمینیای مەسیحیی (بە قەڵاچۆکردنی کورد لە ڕێگای شەڕ و ئاشوبەوە)، ئنجا دامەزراندنی وڵاتێکی عەلەویش.

ئەوەی تریش لەوانەیە وڵاتێك یان زیاتر، بێ پەل و پۆ و بێ شوناس، بۆ تێکەڵەیەکی کورد و تورك بمێنێتەوە. هەڵەشەکانی حەسەن پلایزیش لە ئێردوغان، تەنها هەوەسێك نیە هاتبێتە کەللەی بەرپرسێکی مەیدانی هێزی حەشدی شیعیی، بەڵکو نامەیەکە قووڵاییەکەی لە مێژوو هەیە و لە نێو عەمامەی خامەنەئی و ڕوحانی و حەسەن نەصروڵلا و سیستانی پێچراوەتەوە. بەڵام ئەو ئێردوغانەی کە پێویست بوو میللەتی کورد وەك پشت و پەنا بۆ خۆی حسێب بکات، چونکە بە بێ کورد، سوڵتان سەلیم و دەوڵەتی عوسمانی لەوانە بوو هەر لە سەدەی شازدەمەوە کۆتایی بێت، ئەمڕۆ بە جەلالەتی عەقڵ و مەعریفەت و حیکمەتەکەیەوە، هەڵسا ئەم پشتەی چەماندەوە بە مەبەستی شکاندنی! ئەو گوریسەی کوردیش، کە ئێردوغان خۆی پێ هەڵواسیبوو لە ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی تورکیا و لە هەرێمی کوردستان، کە قازانجێکی زۆری سیاسیی و ئابوریی و ئەمنیی بۆ فەراهەم هێنا بوو، هەڵسا گوریسەکەی بڕی؛ چونکە پێی وابوو ئەگەر خودی خۆشی بکەوێ، ئەوا هیچ نەبێت سەری تیمساحەکەی ژێرەوە پان دەکاتەوە، کە ناوە دەمی بۆ دەکاتەوە (مەبەست پەکەکەیە). لە بەر ئەوە، بە پەلە و بە پشێکی سوار، خۆی هەڵنایە دیوەخانی خامەنەئی و ڕوحانی، کە لە دەرگا دوورەکانی پێشەوە، محەمەد شەریعەتمەداری وەزیری بازرگانیی (سەرنجدە وشەی بازرگانیی!) و پیشەسازیی، پێشوازی لێکرد. بەڵام ئەوەی ئێردوغان نەیزانی، بە هۆی چاك نەخوێندنەوەی مێژوو، یان هەر نەخوێندنەوەی، ئەوەیە کە لە ژێرەوە تیمساحی زۆر زل خۆیان مەڵاس داون. هێشتان، کەوتنەکەی ئێردوغان ماوە بگاتە سەر ئەو ئاوەی، تیمساحە زلەکان تیایدا چاوەڕێ دەکەن و زۆریش برسیانە! کاتێك

گەیشتە ئەوێ و شەپەی هات، ئەوکات دەبینێت چەند تەقەڵ بە پاشەڵیەوە دروست دەبێت، کە نەك کەرکوکێك و دووان، بەڵکو بە 100 کەرکوکیش چارەسەریی نابێت.
ئەوەی پێویستە ئەوەیە چاوەڕێ بکەین و ئەنجامەکان ببینین، کە چەند ساڵێك دەخایەنن. لە بەر ئەوە کەوتنی شنگال بە دەستی ئێران یان هێزەکانی سەر بەخۆی، نزیك کردنەوەی ئەو شەڕەیە کە پێویستە هەڵگیرسێت دژ بە تورکیا.

ئەوەی کوردیش پێویستە بیزانێت ئەوەیە کە ئیرادەی میللەتی ئێمە پێڕایینەو، ئێمە دوای ئەو شۆکەی بینیمان، لە جاران بەهێزترین. ئەوەی گرنگە، بەرەی کورد سەر لەنوێ بە پتەویی و بە هێزەوە هڵسێتەوە سەر پێ، کە ئەمەش بە دوو سێ ڕەهەندی گرێدراو دەکرێت. یەکەم: شوناسی کورد کە دروستکراوی ئیسلام و توڕاسێکی مێژینەی ئیمپراتۆریەتی میدیا و کۆنتریش، وەك چۆن ئەوروپا بە دوو ڕەهەندی مەسیحیی/جولەکەو توڕاسی ڕۆمانیی شوناسەکەی دروست بووە. دووەم، یەکێتی هێز و ئیرادەو پێداگریی لە سەر تەواوی مافەکانی کورد. سێیەم، ئەو قابیلیەت و هێزەی لە ناو کەسایەتی کورد دا هەیە بۆ بەرەنگار بوونەوە و ڕوو بە ڕوو بوونەوە. هەروەها ئەوەی زۆر گرنگیشە کورد بیکات ئەوەیە، لە نێو خۆ دا، متەوازیع و لێبوردە بن و ئەو پەڕی حیکمەت بە کار بێنن. بەرامبەر بە ئێران و شیعەش، ببنە ڕمێك کە دڵ و جەرگیان شەق بکات. کورد، کارتی زۆری بەدەستەوەیە و نەڕوخاوە. ئەمڕۆ، زۆر لە جاران بەهێزترە و ئەوەی ڕوویدا خێرێکی گەورەی پێوەیە، بۆ خۆ خاوێن کردنەوە و سەر لە نوێ خۆ دروستکردنەوە.

کاتێ جەنگ بەپێی پەتی دێ … چنوور نامیق

ئەو شەوانەی کە کەس نەنوست
بێداربووم وخەونم ئەدی
گوێم لە زرمەی جەنگی پێپەتی باشوورە
باشورەکەی لای خۆمان نا….

کاتێ جەنگ هات ترێ نەما بەدارەوە و
چاوەڕوانی عەشق رژا!
کاتێ جەنگ دێ دڵەکان خۆرا ئەشکێن و
ئیتر چی جێیەك نامێنێ لە بۆ عەشق
تاراوکەکانی ئەودیوی وڵات نەبێ

******

لەخەونمدا وڵات لێم بووبوو بەبەهەشت
بەیانی زوو لەمانشێتی رۆژنامەکاندا نووسرابوو
بیری ئازادبوون سڕکرا

****

لە خەونمدا شەهیدێك بەکوڵ ئەگریا
بۆ سبەینێ لەشاشەی تیڤیکانەوە
دۆست و دوژمن ئیمزای پێکەوبوونیان ئەکرد

******

لەخەونمدا قەلەڕەشکە لەشەڕگەکان ئەنیشتنەوە
بەیانی زوو
بڕیاری راگرتنی شەڕ خۆرا لەگەڵ دوژمن درا!

*****

کاتێ جەنگ بەپێی پەتی دێ
گۆزە ئەشکێ و
شەراب ئەڕژێ
ئیتر هیچ جێیەك نامێنێ
لەبۆ عەشق و حەوانەوە
نەفرەت لەشەڕی پێپەتی!

October/ 2017/25

خودایە لە تفەنگمان زیاتر بە دەستەوە نەماوە, مەگەر وا نییە ؟

شاعیری عێراقی: علاء العبادي
و: نەژاد عزیز سورمێ ....

نا خودایە
نا
تکات لێ دەکەم
مەیکە بە شەڕی سێیەمینی جیهان
شەڕی دووەمینی جیهان بایی خۆی درێژ بوو
زۆر درێژ بوو ..
عاشق بین و هاوسەرگیری بکەین ومناڵمان ببن
کە تێیدا مردن ..
زۆریش وەڕسکەر بوو
قاوەخانەی بەڕازیلی لێ دابخەن
کە ڕۆڵەکانمان تێدا پێگەیاندن
ئەوانەی لە شەڕی دووەمی جیهان
لەو قاوەخانەیەدا مردن ،
ڕژێم داینەخستبوو ..
بە چەندان ساڵ پێش ڕووخانی ڕژێم ،
ئەو قەسیدانەمان لێ دەخوێندنەوە
دژی ڕژێم نووسیبوومان ..
قاوەمان تیا خواردبووەوە و
بە دوای هەڵسوکەوتی شیوعیەکانەوە بووین و
چاودێری جاسوس و
پیاوانی ڕژێممان تێدا دەکرد ..
نەخشەمان بۆ شۆڕش دەکێشا
کە هەرگیز سەرنەکەوت ..
پێش ئەو شۆڕشەی لە مەککەدا بەرپا بوو
پێشی ئەو شەڕەیش هیچ حیسابێکت بۆ نەکرد خودایە
ڕەزامەندیشت لەسەر نەدا ..

لەو شەڕەدا خودایە
شیوعییەك خۆی نەكوشت ..
كەسیش لە سەر مالك بن رەیب نەگریا .

نا خودایە
وا مەكە وەك ئەوانی دی كردیان
شەڕیان هەڵگیرساند
تا (ئەریك ماریا ڕیمارك)
(هەموو شتێك لە بەرەی ڕۆژئاوادا هێمنە) بنووسێ
بەڵام هەموو شتێك لە بەرەی ڕۆژئاوادا هێمن نەبوو .
لەوێ چیرۆكێكی خۆشەویستی هەبوو
ڕووبارێ دەڕۆیی ..
پڕ بوو لە ماسی ئۆپۆزیسیۆن ..
خودایە !
ئێمە هیچ ڕەئییەكمان لە هیچ شەڕێكدا نەبووە ،
لە پێناوی نەتەوەی عەرەبیدا عەبدولناسر ڕەوانەی یەمەنی كردین
تا یەك بە دوو لە بەرامبەر سعوودییەدا بد□□نین ..
بۆ(كاوڕی مالوین) یش
خاتوو تاچەر شەڕی دژی ئەرژەنتین ڕاگەیاند
تا پیاوەتی خۆی بەرامبەر پیاوی ئەورووپایی بسەلمێنێ .
كە لە شەڕ وەڕس بوو ..

لە پێناوی
(چۆن چییە) و
(چوزانم چییە) دا ،
ئێران شەڕی دژمان ڕاگەیاند ..
ئێمەش شەڕمان دژی ئێران ڕاگەیاند …
ئێران شەڕی دژمان ڕاگەیاند …
ئێمەش شەڕمان دژی ئێران ڕاگەیاند ….
چونكە ئێمە لەوانەیە ئەوەمان بە جوانی ئەزبەر نەكردبێ ،
بڵێ ئێوە ئەی كافرینە !
ئەوەی ناپەرستم ئێوە دەیپەرستن تا نەچنە كوێت و
نەیكەن بە پارێزگایەكی نوێ ..
لەو شەڕەدا
كەسمان لێ نەچوو
بەڵام زیانی زۆرمان لەسەر ئەو قیڕە ڕەشەدا پێگەیی
پاش ئەوەی لە(شەوی لیشبۆنە)دا ددانمان بە هەموو شتێك نا

زۆرم چاوەڕوان کردی خودایە
لەو شەوە خەمگینەدا
لە بەرابەر پیاوێکی بێگانە
هەرێی ئازادی پێدا بووم و
پلیتێکی کەشتی بەرەو نیۆرۆك ..
خەون بە ئاشتی و
بە سێوێکی گەورەوە دەبینم .
بەغدا – سویسرا

ئاماژە :

*قاوەخانەی بەڕازیلی : قاوەخانەیەکی کۆنی بەغدایە لە شەقامی ڕەشیدە ، شوێنی زۆر لە نووسەرو رۆشنبیران بووە ..

*مالك بن ڕەیب : شاعیرێکی عەرەبە ، بە ئازایەتی بەناو وبانگ بووە بەڵام ئازایەتی لە چەتەیی و ڕێگریدا بەکار هێناوە ، تا ڕۆژێ سەعیدی کوڕی عوسمان خەلیفەی سێیەمی ئیسلام بۆ شەڕێك لەگەڵ خۆی دەیباتە خوراسان ، دەڵێن لە ڕێگای گەڕانەوەیدا لە جێگایەکی بێ بانگوهاوار مار پێوەی دەدا ، هەست بە کۆتایی ژیانی دەکا و قەسیدەیەك بۆ مەرگی خۆی دەنووسێ کە لە ئەدەبیاتی عەرەبیدا ناوبانگێکی زۆری هەیە ..

*ئەریك ماریا ڕیمارك: ڕۆمانووسی بەناوبانگی ئەڵمانی کە زۆر لە ڕۆمانەکانی لەبارەی شەڕەوەن بەتایبەتی شەڕی دووەمی جیهان ..لەوانەیش (هەموو شتێك لە بەرەی ڕۆژئاوادا هێمنە) و (شەوی لیشبۆنە) ..

وەرگێڕ

-———

سەرچاوە :

http://www.alebady.com/2014/11/%D9%82%D8%B5%D9%8A%D8%AF%D8%A9-%D9%8A%D8%A7%D8%B1%D8%A8-%D9%84%D8%A7%D8%A8%D8%AF%D9%8A%D9%84-%D8%B9%D9%86-%D8%A7%D9%84%D8%A8%D9%86%D8%AF%D9%82%D9%8A%D8%A9-

ئه‌میره … سه‌ردار جاف

له دامێنی جوانی تۆدا
گوڵ کڕنوش ده‌با و
دره‌ختیش نوێژت بۆ ده‌کا
له هه‌نسکی دووریمانا
شه‌و بۆت ده‌گری
سپێده ئیره‌یی ده‌با
ئای له‌و رووباره سه‌ر شێته‌ی لێکی کردووین
ئای له‌و ژانه
پڕ وه‌فایه‌ی بیرمان ده‌کا
ئه‌وه گه‌وره‌یی خانمه‌که‌یه
له به‌ر ده‌رگای حه‌ز ههڵزنا
کچێ له کام وڵاته‌وه ئولفه‌تی فرینت گرت و
بوویه ژنه شۆخه‌که‌ی دڵم
هۆ کیژه روو سووره‌که‌ی ده‌ربه‌ندی ژووان
ده‌وه‌ره‌وه بۆ هه‌واری سه‌وز و چیمه‌ن
هه‌واری سه‌ودا سه‌ری تۆ
هه‌وارێك ماسیه‌کان سه‌مای تێدا ده‌که‌ن
رووبار ئاوازی ده‌ژه‌نێ
دڵم جوانی
بۆ ژووانێ
لێوانلێو له بۆنی سونبول ، بۆ سه‌ری تۆ

لیمبۆرگ _ ئهڵمانیا

ئەوەی بە"ئاڵا" نەتواندرا بەكەركوك بكرێ ... ئەرسەلان مەحمود

زۆرێك وتیان ڕیفراندۆم ناكرێت، هەڵە نەبوون كەچی سەرئەنجام پرۆسەكە دوا نەخراوو لەوادەی دیاریكراوی خۆیدا "25/9" جێبەجێكرا، قسە لێرەدا لەسەر تێكەوتەو لێكەوتەكانی ڕیفراندۆم نیە، ئەمە بابەتێكی ترە، دەمەوێ هەڵوەستەیەك لەسەر ئەوەی ئاخۆ كە بڕیاری دواخستنەكەی داو، كێش لەدوا مەتافدا بگۆڕێی بڕیارەكە بوو بكەم و، چییەتی ئامانجی بگۆڕێكەیش ڕونبكەمەوە.

جێگۆڕكێ و بگۆڕی بڕیارەكە:

دوای ئەوەی مەڵبەندی كەركوك/ی یەكێتیی نیشتمانی كوردستان، ئەنجامدانی ڕیفراندۆمی لەكەركوك و ئەجوگرافیایەی لەدەستوری عیراقدا بەناوچە جێناكۆكان ناسراوە، ڕەتكردەوە، مەكتەبی سیاسی هەمان ئەو حزبە "ی.ن.ك" لەكۆبوونەوەیەكی تایبەت بەتاوتوێكردنی ئەم باس و بەلاغەدا، بەكۆی دەنگ دەگەنە تێگەشتن و تەفەهومێكی هاوبەش لەمەڕ تەواوی پرۆسەكە بەدواخستنی ڕیفراندۆم و تەحقیقكردنی ئەلتەرناتیقە پێشنیاركراوەكان، دوای ئەمە، وەفدێك لەیەكێتیی نیشتمانی سەردانی بارزانی دەكەن، پەیامەكە دەگەیەنەن، حەسەب مەعلومات سەرئەنجام بارزانی/یش كۆك دەبێت لەسەر دواخستنەكەو، دەڵێت: سەردانی كەركوك دەكەم و، دوای ئەوە دەكەوینە كاركردن لەسەر بژاردەی بەدیلەكان، بەڵام پارێزگاری ئەوسای كەركوك" نەجمەدین كەریم " پێچەوانەی ئەم باس و بابەتە، لەبەرامبەردا بارزانی دڵنیا دەكاتەوە لەوەی تەواوی پێكهاتە جیاوازەكانی كەركوك خوازیاری ئەنجامدانی پرۆسەكەن و، ئەوەی دەیانەوێت تەنها بریتییە لەوەی ئایندەیان ئارام و زەمانكراو بێت لەچوارچێوەی دەوڵەت و دامەزراوە تازە كوردییەكەدا، سەرئەنجام بارزانی/یش قسەكەی پارێزگاری كردە جێگرەوە، دڵنیام هاوڵاتی بەئاگاو خوێنەری هۆشمەند لەدوان و گوتارەكانی ئەوڕۆژەی نێوان هەردولای لەكۆبوونەوەكەو لەمیدیاكاندا بیرماوە.

چییەتی و ئامانجی لاڕێكارییەكە:

نەجمەدین كەریم، دوای ئەوەی مەلا مستەفا بارزانی لەسەرەمەرگدا

جێهێشت، ڕێك بەبێ ئاوڕدانەوە خۆيكرد ب□ ئامێزى مام جەلال/دا، سەرئەنجام جگە لەمانەوەى وەك پزيشكى تايبەتى، توانى لەم ڕێگەو پێگەيەوە ب□ پلەى حزبيش بگاتە ناو مەكتەبى سياسى يەكێتيى و، دواتريش پارێزگارى كەركوك، بەڵام ل□ بەر ئەوەى ل□ بنەمادا نە ئەهلى سياسەت بوو، نە توانست و تاقەتى ئەو شڕمبڕمێنە حزبيەو سياسيەيشى هەبوو دەگوزەرا ل□ ناوچەكەدا، كەوتە خۆى، ديارە بەم□ بەستى بونيادنانى ئايندەى تايبەتى خۆى، پەيوەندييە تايبەتييەكانى خستنە گەڕ، ئەمە بێگەڕانەوە بۆ حزبەكەى، توانى لەڕێگەى پەيداكردنى پشتيوانى گروپە شيعيگەراو بەشێك ل□ پێكاتە پارڵمانييەكانى ترى عيراق، دەستەبەرى ئەوە بكات وەك وەزيرى تەندروستى عيراقى دەستبەكار بێت، بەڵام يەكێتيى ئامادەى پشتيوانى كردنى نابێت، كاتێك”مام” لەمەكتەب سياسيەكەى دەپرسێت سەبەب چييە پشتيوانى نەجمەدين ناكەن، دەڵێن: لەدەرەوەى يەكێتيى ئەمەى كردوەو، گەر جەنابيشتان فەرزى دەكەن، ئەوە فەرمانى ه□ر فەرمانى بەڕێزتانە. بەڵام “مام” لەوڵامدا دەڵێت: من كەس فەرز ناكەم. ئەم كاردانەوەيە، نەجمەدين كەريم نيگەران دەكات، دواى ئەوە بەماوەيەكى كورت، ناوبراو سەفەرى ئەمريكا دەكات.

تەپڵەكەكە:

ئەو سەردەمە، ميدياى بەر ڕۆژو سێبەرى پارتى، ڕاستەوخۆو زۆريش بەتوندى لەدژو دوژمنايەتى نەجمەدين كەريم/دا بوون، باوەڕ دەكەم هەمووان وەها ڕاستينەيەكيان لەيادو يادەوەريدا مابێت. هۆكارەكەيش مەعلومەو مەبەست لەسنگ و شكۆدانى هەيمەن و هەژموونى جەماوەرى و ئيدارى يەكێتيى بوو لەكەركوك و جۆگرافياى ئەو پارێزگايەدا، ئەمەيش بەئامانجى دەست بەراگرتنى ئابووريەكەى و شتى تريش، كەچى دواى گەڕانەوەى جەنابى پارێزگار لەئەمريكا، بەماوەى كەمتر لە”15″ ڕۆژ، ديسانەوە بەبێ ئاگادارى و گەڕانەوە بۆ حزبەكەى، سەفەرى توركياى كردو، لەگەڵ ميت و گەورە بەرپرسانى ترى ئەم وڵاتە كۆبوونەوەو ميتينگى تايبەتى گرێدا، لەبەرامبەردا پارتى و تۆڕە ميدياي□كانى پارتى بەگۆشەى نەوەت پالامارو هەڵمەتەكانيان لەدژى نەجمەدين نەك هەر ڕاگرت، كەوتنە پياهەڵدان و ميواندارىكردنى لەستۆديوو سەرشاشەكاندا، تەنانەت ئەداو لێدوانى خودى پارێزگاريش گۆڕانكارى گەورەى بەسەردا هات، پێشتر دەيگوت: من پارێزگارى پارێزگايەكى عيراقيمەو گوێ بەبارزانى نادەم، دواتريش بەديدارو گفتوگۆى ڕاستەوخۆ لەگەڵ بارزانى گۆڕدرا، وەك هەردەم بێگومان ئەمەيش هەر لەدەرەوەى ئاگادارى حزبەكەى، دواى نەخۆشكەوتنەكەى

“مام” شێلگیرانەتر پەرەیدایە پەیوەندییە تایبەت و ژێربەژێرەکانی، ئامانجەکەیش بەلای نەجمەدینەوە، خود بردنە پێشەوەو خود زومکردن و مسۆگەر کردنی ئایندەیەکی ترو، خود قوتار کردن بوو لەو دۆخە جەهەننەمییەی تێیکەوتبوو، بەلای لایەنی بەرامبەرەیشەوە ئامانجەکە لێدان بوو ل□ پێگەی یەکێتیی و کردنەوەی دەرچەیەك ل□ پێناو پێچەوانەکردنەوەی هاوکێشە سیاسیەکە لەکەرکوك/دا، ئەمە وایکرد جارێکی دیکە بەڵام ڕون و ڕاشکاوتر نەجمەدین دەستداتەوە خۆ نمایشکردن، ل□ بەرامبەر پاڵیوراوی حزبەکەی بۆ سەرکۆماری عیراق، دیسانەوە بەبێ گەڕانەوە بۆ حزبەکەی، بەبێ گوێدانە لێکەوتەکانی لەسەر سایکۆلۆژیای دەرون حزبیەکەی خۆی پاڵاوت، بەمەیشەوە نەوەستا، کەرکوکی لەڕێگەی دەستبەسەردا گرتنی چەند کێڵگەیەکی نەوتی، شڵەژاند، بەڵام یەکێتیی زوو فریاکەوت و نەیهێڵا ئەو دەستەی نەجمەدین دەیەوێ لەم ڕێگەیەوە کێشیبکاتە کەرکوك و بیانوو بداتە عیراق و ئەملاو ئەولا، بگاتە ئامانجەکەی، خێرا ڕەوشەکەی هیورکردەوەو مەسەلەکە کۆنتڕۆڵکرا، ئەمە وایکرد کێشەکانی لەناو مەکتەب سیاسیدا بتەقنەوە، تەپڵەکی تێگیرا، لێپرسراوی دەستەی کارگێڕی بەئامانجی دروستکردنی فشار بۆ سزادانی ڕونکردنەوەی دا، تەنانەت بۆماوەیەکی دیار، ئۆفیسەکەی لەمەکتەب سیاسییەوە بەرەو دەزگای ڕۆشنگەری چاودێر، جێهێشت!!

بەڕیفراندەم کردیان:

نەجمەدین لێرەوە دڵنیا بوو لەوەی وجودی لەناو یەکێتیی/دا بەتەواوەتی کەوتووەتە ژێر پرسیارو چاودێری جیددیەوە، هەر بۆیە لەبری گەڕانەوە، جارێکی دی کەوتەوە خۆی و لەڕێگەی وروژاندنی هەست و سۆزگەرایی قەومی و ڕۆمانسیەتی کوردایەتی، مەسەلەی ئاڵا/ی هێنای□ □□ژ□ق□و□ لەکەرکوك/دا، سەرئەنجام ئەوەی لەگەڵ بارزانی نەیانتوانی لەمەسەلەی ئاڵا/دا بەکەرکوك/ی بکەن، لەڕیفراندەمدا بەکەرکوك/یا نکرد!!

ئێستا نەجمەدین بەبێ کەرکوك، پارتییە:

ئەگەر خولیاو خەمەکەی بارزانی کوردایەتی بوایە، لەبری کەرکوك دەیتوانی هەولێر بکاتە ئامانج، ئەوکاتە نە دەرو دەروسێکان هێندە کۆك و مکۆم دەهاتنەوە سەر هەست و دەگەیشتنە مانۆڕو جوڵاندنی هێز، نە کۆمەڵگەی دەول□ی و، زلهێزەکانیش ئەمەیان لەعیراق و هاو ئاوازەکانی قبوڵ دەکرد لەبەرامبەر کورددا، ئەم ڕەوە بەکۆمەڵەی لەڕێگەی میدیاکانییەوە” حەشدی پڕوپاگەندە ” بەکەرکوکییەکانی کرد،

بەهەولێرييەكانى كردبايە، دنيا لەسەرمان دەهاتە دەنگ، ئەو بەرگرييەى ميحوەرى چوار لەكەركوك/ى كرد، ئەگەر ميحيوەرى پێنجيش بيكردبايە، هەر هێندەى ئەوەى لەپردێ لەهەولێر/ى كرد، هاوكێشەكە بەجۆرێكى دى دەكەوتەوە، ئێستا نەجمەدين بەبێ كەركوك، پارتييە، هيچ ماكينەيەكى پڕوپاگەندەو ئيعلاميش ناتوانێ شكستەكان بشارێتەوە، ئەوەى لەم شكستەيش شەرمهێنە ترە، جگە لەبەشينەوەى تۆمەت و دڕدۆنگى، هەڵاتنە لەدداين□هێنان بەخودى شكستەكەدا.